

Wjele kubłow

**Jezus Chrystus praji:
Kedźbujće a hladajce so wšeho
łakomstwa;
přeťož nictó njeje žiwy přeťž to,
zo ma wjele kubłow.**

(Lukaš 12,15)

Što woznamjenja stare słowo „łakomstwo“? Znajemy słowo „česćelakomy“ – štož je tón, kiž chce wjele česće před ludźimi měć. Łakomstwo je tak wjele kaž „nahrabnosć“: Něchtó chce wjele kubłow měć, chce přisporić mnóstwo svojich pjenjenz. Wot nahrabnosće abo łakomstwa ma so do wěšteje měry rozeznawać skuposć. Skupy čłowjek nochce wot swojeho bohatstwa ničo wotedać, nahrabny abo łakomy chce swoje bohatstwo rozmnožiť. W kóždym padže dže wo wopačne zadźerženje čłowjeka napřećo materielnym kubłam: Pjenjezy a wobsydstwo wobhladuja so jako žórłto wšeho zboža, jako zakład derjeměća, wone maja so za zakład spokojneho žiwjenja.

Wěšte je: My wšitcy trjebamy pjenjezy k žiwjenju. Njemóžemy być bjeťž jědže a pića, bjeťž drasty, bjeťž wobydlenja. Trjebamy wšelake materialne kubła za swoje žiwjenje. Bjeťž teho njeńdže. Hdžež pobrachuje na najnuźnišim, tam je zlé. My wšitcy so strožimy, hdyž widžimy wobrazy hlódných dźeći w Africe. Móžemy dźakowni być, zo tajkeje nuzy w našim kraju njeje. Dźakowni za to, zo smy derje zastarani. Ale to mnohim njedosaha. Kubła wobsedžeć chcyć – tuta žadosć so zesamostatni.

Sydać na swojim bohatstwje wobradža wjele ludžom pozdatne zbožo. Při tym je wšo-

jedne, hač pokazuje nahrabny abo skupy swoje bohatstwo před druhimi ludźimi z hofartnym pycharstwom abo hač wón pod płaščikom skromnosće swoje bohatstwa nahromadźuje a so za čichim nad nimi wjeseli. Wopačne je nutřkowe wusměrjenje na to materialne, na pjenjezy a zachodne kubła.

W našim času je čezko so wuhibnyć materialnemu zmyslenju. Wabjenje pokazuje zbožowne žiwjenje, hdyž sej to abo

tamne kupiš. W nowinach a w telewiziji so běžnje dobre rady poskićuja, kak móžeš swoje pjenjezy množiť, hdže móžeš wosebje wjele lutować, kak móžeš hišće lěpje nakupować, hdy dyrbiš swoje pjenjezy hinak zapoťožić. Jezus z prawom praji: „Kedźbujće a hladajće so wšeho łakomstwa; přeťož nictó njeje žiwy přeťž to, zo ma wjele kubłow.“ Tole mamy sej přećo zaso a zaso zaščepić. Materialne kubła so nam prjedy abo pozdžišo zaso

bjeru. Bohaty bur ze scěnja na žnjowodźaknym swjedzenju so w nocy wotwoła.

Pjenjezy nječinja zbožowne. Štož woprawdže wažne je w žiwjenju, to je Boža lubosć, kotraž nas na žiwjenskim puću přewodźuje. Tutu lubosć njemóžemy sej kupić ani zasłužiť, a tola je wona wažniša hač wšitke pjenjezy. Dowěra do Božeho wjedženja je rozsudna, dowěra, kotraž nastanje ze słuchanja na Bože słowo. Bóh swoje dźeći njewopuščić.

Nazhonjenja wuča, zo wjedu materialne prašenja hustosć do zwadow a do samotnosće. Boža lubosć a lubosć mjeťž ludźimi wjedže hromadže. Hdyž swójba w dobrych a zlych časach hromadže dźerži a zhromadnje čeze žiwjenja njese, tak je to wjace hódne hač tysacy eurow na konće. Žnjowodžakny swjedžen chce nas na tutu wěrnosć dopomnić a na to, zo móžemy Bože bohate dary z wulkej dźakownosću přiwzać. Nictó njeje žiwy přeťž to, zo ma wjele kubłow. Hladajmy so nahrabnosće, łakomstwa a skuposće. Spušćejmy so radšo na njewidžomne Bože mocy, kotreťž nas wjedu k woprawdžitemu zbožu.

Pyšna žnjenska króna a žnjowodžakne dary su w našich cyrkwjach kóždje lěto znowa wuraz dźakownosće za nam wobradžene bohate Bože kubła. Naš wobraz nastaj na žnjowodžaknym swjedzenju lěta 2001 w Slepjanskej cyrkwi.

Foto: J. Schmidtchen

Jan Malink

Jezus zwjeseli Cacheja

Jezus a jeho wučomnicy podadza so do města Jericha. W tutym měsce bydli Cachej. Wón džěta jako cłownik a sedzi před měsčanskimi wrotami a zběra dawkowe pjenjezy za Romjanow. Něšto z tego smě sej schować. Husto pak sej jara wjele za sebje wobchowa. Tehodla jeho ludžo rady nimaja.

Jezus rěči k ludžom z Jericha. Cachej chce tež rady Jezusa widžeć. Wón pak je małeje postawy a tehodla běži k figowcej a zalže na štom. Jezus dyrbi tu nimo přińć, sej Cachej myslí.

A woprawdže. Jezus wostanje samo stejo a hlada horje na štom.

Potom rjeknje:

Cachej to njemóže wěrić, zalže pak spēšnje dele a přewodza Jezusa a jeho wučomnikow do swojeho domu.

Ludžo z Jericha pak su rozhorjeni. „Čehodla wopyta Jezus runje tuteho muža, wón nas tola wobšudži“, wołaja před domom Cacheja.

Cachej pak praji Jezusej: „Knježe, počujcu wšeho, štož mam, dam chudym, a jeli sym někoho wobšudžił, narunam to štyri króć.“

Jezus wotmołwi Cachejej: „Džensa je zbožo do twojeho domu přišo. Tež ty, Cachejo, sy džěćo Bože, přetož cłowski syn je přišoł pytać a wuchować, štož bě zhubjene.“

Gabriela Gruhlowa

po scénju
swj. Lukaša 19,1-10

Ze Serbskim busom do Prahi

Lětuši Serbski bus pojedže **njedzelu, 11. septembra 2005**, do Prahi. Wotjědzemy, da-li Bóh, rano w 6.30 hodž. w Budyšinje na znatym městnje pola awtoweho domu Flack. Z Budyšina pojedzemy přez Bukecy a Lubij do Českeje. Serbsko-česke kemše změjemy w 10.00 hodž. w Praze-Dejvicach. (Hlej k temu tež rozmołwa z knjezom Hanušom Hārtelom w tutym čisle.) Nohcemy wjele pěši po puću być, ale z busom Prahu bliže zeznać. Wokoło 20.00 hodž. wróćimy so do Budyšina.

Přeprošujemy Was wutrobnje na naš zchromadny wulět. Jězba plaći 30 eurow za dorosćeneho, za džěćo 15 eurow.

Někotre městna su hišće swobodne. Tuž móžej so zajimcy nětko hišće krótkodobnje přizjewić pola Měrcina Wirtha w Budyšinje (tel. 0 35 91 / 60 53 71).

Handrij Wirth

Hradčany – sławny hród w Praze

Čescena wučerka-jubilarka

Marja Herrmannowa w Rakecach 85 lět

Nadžijam so, zo so prawje dopominam. Běše to nazymu 1944 byto a chychmy k džědej a wowce do Nydeje na Łazowsku kermušu a stejachmy něhdže mjez Kralec pjekarnju a Hausmanec a Unglaubec wobchodom, potajkim njedaloko zachoda na kěrchow. Tam bě to byto, zo wuhladachmy młodu žonu. Móžno, zo bě wona z omnibusom sobu přijěta. Naša mać a wulka sotra wědžeštej, što to je. A ja, tehdom sydowlětny šuler, hišće njewědžach, zo budže wona dobrej dwě lěće pozdžišo z mojej wučerku.

Nětk swjeći Křižanec Marka – knjeni Marja Herrmannowa w Rakecach – 16. požnjenca swoje pječawosomdžesaćiny.

Jeje nan, Korla Božidar Křižan, kiž měješe Wirtheč Marju-Martu ze Stróže za mandželsku, běše sydow lět farar w Rakecach a 1924 hakle sydomatřiceilětny zemřě. Z młódšej sotru Martu wotrosće Marka Křižanec w Rakecach, hdžež běštaj sej Wirtheč džěd a wowka na Hłownej dróze sčasom chěžu jako swój wuměnk kupiłow. Wuchodžiwši ludowu šulu a

Marja Herrmannowa

Foto: priwatne

zložiwši abituru na Budyskim gymnaziju dyrbješe jubilarka na tak mjenowane winowatostne lěto. Tute je pola swojeho wuja dr. Pawoła Wirtha, kiž na wučerskim wustawje w Schneidemühlu (džensa Piła/Pólska) wučěše, absolwowała. W lěće

1943 bě so Marka Křižanec na fararja Gerharda Herrmanna wudała, kiž pak hižo lěto pozdžišo na sčěhi čežkeho wójnskeho zranjenja w lacareće zemřě. Z tehle krótkeho mandželstwa zwosta młodej wudowje synk, kiž bu po nanje Gerhard rěkany a kiž je džensa po Serbach znaty lěkar.

Nimo njeho mještej wobě wudowje, Křižanec mać a knjeni Herrmannowa, hišće dalšeho hólca na starosci, syna Pawoła Wirtha, kiž bě syrota. Dr. Pawoł Wirth bě 1946 w sowjetskim wójnskim zajeću zahinyl a jeho žona hižo něšto lět do toho zemřěła.

Hnydom po wójnje poda so Marka Herrmannowa do wučerstwa a wuwučowaše předewšěm niše lětniki Rakečanskeje zakładneje šule, za což běše jej Bóh Knjez wosebity charisma darił. Tež hišće po lětdžesatkach so na tutu swoju wučerku rady a z čescownosću dopominam, wosebje na hodžiny serbsčiny. Tam bě wona spytała nam – z pomocu nowowudateje čitanki „Woknješko“ – woteznatu abo rubjenu maćernu rěč zblizić a lubosć k njej zašćepić, štož wšak njebě w chětro přeněmčenyh a něhdy brunkojtyh Rakecach docyła tak lochko byto. Za to chcył so jej džakować.

Hinc Šofta

To serbske jo stojalo pšecej a wšuzi na přédnem měsće

Blidarski mejstar Herman Jahn z Dešna by w septembru měł swoj 85. narodny žen

Spominamy na 85. narodny žen Hermana Jahna, Dešańskego blidarskego mejstara, kenž jo se po swojich mocach pšecej a wšuzi za serbsku rěc a kulturu zasajžł, zožkuli jo jomu možno było.

Herman Jahn jo se dnja 14. septembra lěta 1920 w Dešnje ako přédny wot tšoch golcow w rucnikarskej familiji narožł. Jogo nan Herman Jahn (1890–1978) jo był blidař, jogo maš Marja roz. Nowakojc (1895–1974), pochadajuca z Turnowa, jo žywnosć a familiju zastarała. Bydlili su w Dešnje we wejsnem želu Kněski dwor na małkej žywnosći. Won jo w cysto serbskej wokolinje wotrost a jo se w kšescijańskem duchu wotkubłał. Dupjony bu w Dešańskej cerkwi, konfirměrowany w Žylojskej cerkwi, pšeto Dešańska běšo tegdy twarjeńskich brachow dla wot policije zamknjona.

Won jo wuchozžł wejsańsku šulu tak ako wšykne wejsańske žiši. Po familijowej tradiciji jo powoňanje nana nawuknuł. Z lubosću jo blidarnju we stwortej generaciji dalej wjadł, pozdžej jo se na mejstara wukubłał a teke drugich na blidara wuwucował.

Za cas drugeje swětoweje wojny jo se w lěse 1939 ako jaden z tych přédnych Dešańskich młožencow do wojny šěgnuł. Šěžki cas jo na gluku pšetrał. Akle w lěse 1947 jo se z italskego wojskego popajženstwa domoj wrošł. Wosebje w slědnych lětach jo cesto wo wonem casu wulicował, na pšikład, až jo mjazy drugim do Chorwatskeje do popajženstwa pšišel. Tam jo jomu chorwatski słownik – dar Bogumiła Šwjele – wjelgin k pomocy był. W tom casu jo ku chorwatskim wědomnostnikom mogał njeoficialnje wogłědaš. Te su jogo kaž bratša witali.

Jahnojc ga su ako suseži pšez gumno

bliski kontakt k Šwjelicom měli. Rad jo se teke na to dopomnił, až jo ako 12lětny na wuknjenje fotografowanja chozžł k Šwelowemu synu Mětoju. Bogumił Šwjele jo cesto do Jahnojc pšišel, teke te lěta po wojnje, zož jo w Rudolstadse w eksilu bydlil.

Herman Jahn jo se pšecej za Domowinu zasajžł. Wušej 50 lět dłuško jo aktiwne w njej sobu žetał a pši tom pšecej kritiski na nju glědał. Won jo był 1950 podla, ako jo serbska delegacija wogłědała k prezidentoju Wilhelmu Pieckoju.

W Dešańskej wosaže jo 1957 pšigotował a zestajł zešywk „Duchowne kjarliže – Bogu k cesći a serbskemu ludoju k wužitkoju“. Tencas jo młody farar Reinhardt Richter w Dešnje služyl (pozdžej bu wušy promšt w Chošebuzu a jo zažožł a nawjedował želowu kupku Serbska namša). Toš to wudaše kjarližow jo lětžasetki dłuško był jednučki nabožny šišć w dolnoserbskej rěcy.

Herman Jahn a ceła jogo familija su stawnje wuske kontakty k serbskim wucnym lužam teke w Gornej Łužycy wopłewali. Won jo měł wjele pšijašelow, na pš. teke Karla Jordana (1885–1967). Wopoznałej stej se na ilegalnych zmakanjach Serbow w Chošebuskej kafejowni Schneider, spšijašeližej stej se, ako jo Karlo Jordan 1953 do Dešna pšišel ako wucabnik serbsčiny. Wot njogo jo derbnuł bogatu serbsku biblioteku, kotaruž smy njedawno do Serbskego muzeja do Chošebuzi dostali.

Won jo měł wjele kontaktow k lužam w Gornej Łužycy, Polskej, Českej a drugih słowjańskich krajach, dokulaž jo jich rěc derje rozměl.

Wušej dwažasća lět jo był člonek rěčneje komisije, zož jogo mēnjenje jo było pšecej

Herman Jahn 14.9.1920–25.9.1999

pšašane a jogo słowo jo było pšipoznate a cesćone, nic naslědku dla jogo burskeje šybałosći.

Jo twarił rědnu kšicu na row Marjany Domaškocj.

W Dešnje jo ze swojeju žeńskeju Eriku a z dalšnymi zajmowanymi lužimi Dešański wejsny muzej zažožł a sobu natwarił a se wo to starał, aby cerkwju, staru šulu a faru pod ščit pomnika stajili. To jo był rozsudny zakład za pozdžejšy muzej.

Pši zarědowanju přédneje dolnoserbskeje namše 1987 jo mě k pomocy był.

Won jo był kšescijan a Serb z kšutym rěpom a njejo se wažil wo słowo „sorbisch“ abo „wendisch“. Jomu jo wažne było, až luže serbski powědaju, teke pon, gaž su druge podla, kenž serbski njepowědaju. Luže by dejali skońcnje wopšestaš, se toš teje rědneje rěcy sromaš. Woni dejali ju žišam a žižišam dalej daš. To jo won z pšikładom cynil. Wšykne jogo styri žiši serbski mogu. A teke mě jo wujk Herman do toho sobu kubłał. Cesto jo mě na serbske zarědowanja sobu wzeł, na pš. na Serbski ewangelski cerkwiny žeń do Gorneje Łužyce. Jo mě sobu pšepšosyl, gaž su wažne serbske gosći wu nich byli. Cesto jo teke wu nas doma był, pla swojogo bratša. Gaž som doma była, som rada serbskemu wulicowanju pšistučala, wo starych casach, wo familiji a swojžbje abo wo aktualnych problemach. Njejo wšykno tak lažko było, ale žednje won njejo rezignował.

Ja se mojogo wujka a kmotša wjelgin cesćim, dokulaž jo mě w mojom serbskem zacušu zmocnił a wjele žuri wotworił, kotarež howac snaž njeby žednje namakała.

Christina Kliemowa

Žřědla:

Pomhaj Bóh 12/1999, Serbska pratyja 1985, Serbska pratyja 1998

Konfirmacija w Žylowje 31. nalětnika 1935 z fararjom Bogumiłom Šwjele, Herman Jahn slězy drugi wotlěwa
Foše: prywatne, J.-M.Čornacek

„Mam dvoje doma – w Praze a we Łužicy“

Rozmołwa z architektom a městopředsydu česko-serbskeho towarstwa Hanušom Härtelom w Praze

Druhu njedzeli septembra přijědže Serbski bus do Prahi. Z ewangelskej wosadu w Praze-Dejvicach swjeća Serbja potom hromadže česko-serbsku Božu službu. Wy přislušeće tutej wosadze, předstajće ju nam prošu skrótka.

Naša wosada přisluša Čěskobratskej ewangelskej cyrkwi (Čěskobratská církev evangelická), kotraž je uněrowana. W léće 1919 stej so w njej zjednočićej česka reformowana a lutherska cyrkej. Naša wosada w Praze-Dejvicach swjeći runje w tutym léće 40lětny jubilej swojeje samostatneje eksistencije. Džensa ma wokoło tysac člonow, na Božich službach wobdželi so w přerězku 123 kemšerjow. Mamy fararku a fararja, mandželskeju Abigail a Petra Hudecec, kotraž staj přistajenaj na poldra džěloweho městna. Boži dom nimamy, wosada ma swoje rumnosće w souterrainje (napoť w pincy) bydlenkeho domu, kotryž čěskobratskej cyrkwi sluša. Tele rumnosće smy sej wutwarili z bywšich bydlenjow. Mamy tu žurlu za kemše, rumnosće za džěci, kuchnju a farsku klenjlu. W tutym domje naša fararjec swójba tež bydli. Wjeselimo so, zo so na wosadnym žiwjenju wšitke generacije wobdželeja – seniorojo, srěnja generacija, džěci a młodžina. Tuchwilu (kónc julija) na přikład su přichodni konfirmandža z młodžinu a fararjec swójbu w Slowakskej. Tam pućuja z čotmami po řece Hron. Jónu wob tydžeň mamy nutrnosć – tak mjenowanu biblisku hodžinu. Při našej wosadze skutkuje tež ekumeniski cyrkwiniski chór. (Hlej tež <http://dejvice.evangelnet.cz>)

Budže to přeni raz, zo změjeće serbskich hosći we Wašej wosadze?

Mějachmy te zbožo, zo su nas lětsa w smažniku we wobłuku mjezynarodneho zetkanja křesćanow Slepjanske kantorki z Janom Malinkom a Manfredom Hermašom wopytali. Wo tym je so w julijskim čisle Pomhaj Bóh rozprawjało. Do toho pak so dopominam z poslednjeho časa rady na wopyt Wirthec Měrcina a Handrija, jako přijědžeštaj k nam do Prahi, zo byštaj přihotowať zajězd Serbskeho busa.

Wědža Waši wosadni wo Serbach a wobsteji na tym zajim?

To je zawěsće indiwiduelne. Myslu sej pak, zo je wulki džěl wosadnych na někajke wašnje wo Serbach informowany. Čita-ja naš wosadny list „Souterrain“ (mjeno je wotwodžene wot napoť pinčeho połoženja wosadnych rumnosćow), w kotrymž wozjewichu zo hižo zakładne informacije kaž tež zajimawosće z Łužicy. Tójšto wosadnych je so ze swojim podpismom tež na peticiji za wuchowanje Chróšćanskeje

Swójba Härtelc w Praze: Hanuš Härtel z mandželskej Lydiju a džěcimi Filipom Hanušom, Magdalenu, Karollnu a małym Šimonom

Foto: priwatne

šule wobdžěli. Čłonojo našeho cyrkwinkeho chóra pak wopytachu Łužicu před něšto lětami we wobłuku cyrkwinkeho dnja w Zhorjelcu a běchu tež zahorjeni, jako jim mój bratr Handrij Budyšin a jeho serbske žadnostki pokaza.

Wo Českej so praji, zo bě to za socialistiske časy najbóle ateistiski kraj Europy. Přitřechi to tež džensa hišće?

Myslu sej, zo haj. Křesćenjo su w někak džesac milionow wobydlerjow ličacej Českej z mjeńšinu. Najwjetša cyrkej je katolska, z ewangelskich pak Čěskobratska ewangelska cyrkej. Mjez dalšimi su Čěkosłowaska husitska cyrkej, kotraž je nastala po přenjeje swětowej wójnje, kaž tež metodisća, adwentisća, baptisća a Bratrska jednota. Zajimawe je, zo studuja přichodni fararjo tutych małych cyrkwjow hromadže na ewangelskej teologiskej fakulće Karloweje uniwersity. Tuta pak ma nimo katolskeje teologiskeje fakulty hišće druhu ewangelsku, mjenujucy husitsku teologisku fakultu.

Kak posudžujeće něčičšu situaciju wosadow w Českej?

Ličba křesćanow pomału woteběra. Myslu sej, zo cyrkwy powšitkownje njejsu wužili swoju wulku šansu w času po přewróće, jako mějach wjele sympatizantow. Tych bórže zaso zhubichu ze swojim přičowanjom wo wróćenje bywšeho wosydstwa. Hačrunjež to bě a je dobre prawo cyrkwjow, zo tute wojowanje wo wosydstwo wot zjawnosće bóle na wědomje bjerješe hač rosćace zasužbne džělo diakonije a karity. Nastajenje „njewěriwych“ k cyrkwi je po mojim měnjenju hłownje

zastužba abo wina džensnišeje cyrkwyje.

Kajki je poměr mjez katolskej a ewangelskimi cyrkwyjemi w Českej?

Katolskich křesćanow je wo wjele wjace, tola njemyslu sej, zo smy mjez sobu konkurenća. Ekumena cyle derje funguje. Ja wosobinsce mam poprawom jenož dobre nazhonjenja. Snano je to tež historiski sčěh zhromadneho potłóčowanja ze strony komunistow w zańdženym času. Wěsta měra towaršnostneho čišća křesćanow najskeje tyje.

Předstajće so prošu skrótka našim čitarjam.

Pochadžam ze serbsko-českeje swójby. Ze staršimaj, sotru a bratrom běch žiwy w poľnocnej Českej. Za čas studijow w Praze zeznach w ewangelskej wosadze w Praze-Dejvicach Lydiju, džowku fararja Henycha. Woženichmoj so. W Praze namakach tež džělo jako architekt. Mamoj štyri džěci – Filipa Hanuša, Magdalenu, Karollinu a Šimona. Moja mandželska je studowana hudźbnica – harfenistka. Džěta jako soloharfenistka Sinfoniskeho orchestra Českeho rozhlósa w Praze.

Z Wami móžemy so běžnje serbsce rozmołwjeć. Hdže sóe serbsku řěč tak derje nawuknyť?

Nan je z nami stajnje serbować. Hačrunjež je wón w Drježdžanach rodženy, je pilnje serbsčinu studowať. Za čas studijow je so w Praskim Serbskim seminarje tež na džěle Serbowki wobdžěliť. Pozdžišo je hromadže ze swojim přěcelom Gerhardom Wirthom na přeložkach džělow biblie sobu džělať. W přirunanju z nanowej je moja serbsčina jara bědna. Serbsko-česka atmosfera ⇒

⇒ běše za mnje stajnje samozrozumliwa. Běch samo hordy na to, zo njestejše w mojim narodženskim wopismje a pozdžišo w staćanskim wupokazu „narodnost česká“ kaž pola wšitkich sobušulerjow, ale „narodnost lužickosrb-ská“. W džensnišich dokumentach narodnosć bohužel (za někotrehožkuli najskerje na zbožo) wjac zapisana njeje ...

Spytaće serbsčinu tež swojim džěćom dale dawać?

Jako džěćo běch stajnje lěni serbsčinu wuknyć a poprawom hakle pozdžišo jako dorosćeny spytach ju aktiwnje nałožować. Zwěšćich, zo mi pobrachuje, hdyž nikoho wokolo so nimam, kiž ju nałožuje. Ze swojimi staršimi džěćimi sym jenož hdys a hdys serbsce rěčať, hakle nětko z našim najmlódšim, ze Šimonom, kiž je lěto stary, rěču jenož serbsce. Při tym snano tež wjetše džěći hišće trochu wjace serbsčiny nawuknu. So wě, zo tež wjele rěčnych zmylkow woram. Je to pospyť, tajke něšto kaž domjacy WITAJ-projekt.

A Waše džěći tole akceptuja?

Tradicije so w našej swójbje dzerža. Tehodla zmwajuje kóždy króc, hdyž smy w prózdninach w našim lětnim domčku we Wysokej Lipje, přenje tři dny wysoko nade wsu serbska chorhoj. Wupowěsnjemy ju tež, hdyž swjećimy w tym času někajke narodniny abo hdyž mamy wopyť z Łužicy – to móžetaj Handrij Wirth a jeho mać wobkrućić. W tajkich padach njezabudźemy chorhoj přihotować. A hdyž so našeho maćeho Šimona woprašće: „Hdže je wopon wašeje swójby?“, pokaza nadźijomnje na naše znajno ze serbskimaj chorhojčkoma a lipowymaj topješkoma.

Waša mandželska je nimo swojeho powołanja dirigentka chóra „Naši pěwci“. Je to chór Wašeje wosady?

Chór „Naši pěwci“ bu před 19 lětami wot mojeje mandželskeje (w tym času hišće knježny Henyhec) załoženy jako chór ewangelskeje młodžiny Dejwickeje wosady. Počasu přistupichu tež spěwarki a spěwarjo z druhich cyrkwjow, a wšitcy smy mjeztym tež hižo trochu starši – tak je to potajkim džensa ekumeniski chór, kotryž skutkuje we wobłuku našeje wosady. Nimale wšitcy smy lajkojo. Hdys a hdys spěwamy z někajkim orchestrom, swójski pak we wosadze nimamy. Duchownu hudźbu wšelakich wěkow a ludow smy tež wjacekróc we wukraju zanjesli – we Łužicy, Šwicarskej, Němskej, Francoskej abo Jendželskej.

Chór je hižo wospjet tež serbsku hudźbu wuběrnje interpretował a samo na cejdeju nahrawał. Čehodla tute přiwobroćenje serbskej hudźbje?

Na našej přenje CD je z wida českeho słucharja „Njeznata duchowna hudźba“ – w Serbach pak su to zawěsće znate kruchi Korle Awgusta Kocora „Knježe, ty sy moja móc“, „Tón Knjez je mój pastyr“

a „Božo, budź mi hnadny“ a Bjarnata Krawca „Wótče naš“. Myslu sej, zo běše jara zajimawe českim słucharjam předstajić tute wurjadne pozicije a zdobom tež pokazać na dołhodobne zwiski mjez serbskej a českej kulturou. Za wjele ludźi běše to něšto dospołnje nowe a njeznate. Za mnje je wosebje zwjeselace, zo ma moja mandželska wulki zajim za serbsku hudźbu, tak zo je wo njej tež hižo w programje Českeho rozhlósa rozprawjała.

Su w blišim času dalše serbske hudźbne předewzaća planowane?

Poslednje běše hakle w smažniku na mjezynarodnym zetkanju křesćanow w Praze, jako chór w Jilskej cyrkwi koncert wuhotowa a tam tež serbskej pěśni zanjese. Pomhaj Bóh je wo tym rozprawjať.

Haji chór zwiski do Serbow a směry so snadź raz na wustup we Łužicy wjeselić?

To je wosebje prašenje časa a njezwěrju sej něšto lubić. Moje wosobinske přeća su jasne, tola chór – to je někak 50 ludźi – budźemy widžeć, nadźijomnje ...

Wy so za serbske naležnosće zasa dźujeće w Towarstwie přećelow Serbow w Praze, w kotrymž sće w poslednich lětach zdomom městopředsyda. Towarstwo nawjazuje na dołhu tradiciju.

Přenje towarstwo českech přećelow Serbow je w lěće 1907 započalo skutkować. Wšelake běchu w běhu mjeztym nimale stolětnych stawiznow towaršnostne wuměňjenja za džělawosć. We wójnskim času bě towarstwo zakazane. Knih buchu sćazane a wulkaj prócowarjej František a Josef Páta wotprawjenaj. W powójnskim času je so Vladimír Zmeškal wo spěšny rozrost džěta postarať. Českosłowacki stat je ideje česko-serbskeje zhromadnosće jara podpěrať a tehodla towarstwu twarjenje Serbskeho seminara dariť (do wójny bě jón wot Mišnjanskeho biskopstwa kupiť), zo by zmóžniť pokročowanje idejow jeho załožerjow, Šimanec bratrow. W tutym času poňym nadźijow na zhromadny přichod a snano samo stat měješe towarstwo tysacy sobustawow. Pod komunistami njesmědžeše towarstwo hižo samostatnje eksistować, tola we wobłuku Towaršnosće Narodneho muzeja so džěto dale wjedžeše. Wosebje zaslužbne skutkowaštaj w tym času senior Lanštjāk a dr. Boháč. Krótce po přewróće bu Towarstwo přećelow Serbow (Společnost přátel Lužice) jako samostatne wobnowjene. W nim zjednočichu so potom wšitcy přećeljo Serbow – tež mlódži studenća, kotřiž běchu do toho załožili „Spolek česko-lužické mládeže“, pozdžišo „Spolek česko-lužický“, kotryž je jako cyťk do towarstwa zastupiť. Tak skutkuje w towarstwie hromadže „starši“ kaž Jiří Mudra abo Jozef Mach a „mlódži“ kaž Radek Čermák abo Richard Bígl. Prócujemy so

wo pokročowanje džěta na polu česko-serbskeje zhromadnosće.

Kelko člonow ma towarstwo tuchwilu a što su hłowne pola jeho skutkowanja?

Mamy někak 140 člonow, předsyda je w Serbach derje znaty prof. Leoš Šatava. Přihotujemy a přewjedźemy přednoški, wopyty Łužicy, w poslednimaj lětomaj tež tak mjenowane „Serbske nalěćo“ w Praze – slěd literarnych, hudźbnych a džiwadłowych předewzaćow. Wobdžělmy so tež na přihotowanju někotrych wustajeńcow serbskich wumělcow. Hižo něšto lět prócujemy so wo wobnowjenje Hórnikoweje knihownje w Serbskim seminaru, štož pak so nam přeco hišće poradziť njeje. Naše towarstwo wudawa tež „Česko-lužický věstník“ – jenički časopis, kiž je wusměrjeny hłownje na serbsko-česke počahi a serbsku kulturu.

Zwiski Serbow do Prahi wobmjewowachu so přez lětstatki hłownje na katolskich Serbow. To ma swoje cyle přirodne stawizniske korjenje, wšako so katolske duchownstwo přez generacije w Praze kubłaše, ewangelske pak w Lipsku a druhdže. Praha a ewangelscy Serbjaj – mamy tu scyła tradicionelne zwiski?

Zawěsće haj, nic pak institucionelne, ale bóle na wosobinskej runinje. Jako přiškad chcu dopomniť na seniora Lanštjāka, kotryž je so jara za serbsko-česke zwiski zasa dźowať. Wjele přećelow měješe tež superintendent Wirth mjez česкими ewangelskimi. Tež džensa mamy podobne zwiski, dopomnju jenož na dołholětnuju wopytowarjow serbskich cyrkwiniskich dnjow, fararjow Hlouška a Strádała, abo knjeza Macha a na to, zo so nabožne tydženje za serbske džěći wjacekróc w Českej přewjedzechu.

Wjele lět hižo sće čitar Serbskich Nowin a Pomhaj Bóh. Jako městopředsyda swojeho towarstwa wobdžělilište so wospjet na zarjadowanjach Domowiny we Łužicy, loni w Čornym Chołmca a lětsa w Bukecach sće byľ mjez nami na serbskim cyrkwiniskim dnju. Što Wam tute zwiski do Serbow woznamjenjeja?

To je čezke prašenje. Myslu sej, zo praša so kóždy čłowjek za swojej prawej identitu, slědži za swojimi korjenjemi a pyta zdomom swoje městno tu na zemi. Hlada wróćo, zo by prawje doprědka šof. Za mnje je to cyle wosobinska naležnosć. Njeje to wědomostny zajim, kiž mje pohonjuje, ale krute začuce, zo mam swoje doma w Praze – ze swójbu, we wosadze, na džěle – a tež swoje doma we Łužicy, hačrunjež ju jenož hdys a hdys wopytam.

Mějće džak za rozmołwu. Přejemy cyrkwiniskim a serbskim prócowanjam w Českej dale žohnowane wuspěchi a wjeselimy so na zasowidženje 11. septembra na kemšach w Praze-Dejvicach. Prašaťa so T.M.

„Prawy křesćan a zažrany Słowjan“

Spominanje na serbskeho burskeho misionara Gottloba Kowala z Brězowki

Před dlěšim časom nadeńdžech w jednej z po wójnje napisanych „pućowanskich knihow“ Měrcina Nowaka-Njehorńskeho něšto wo swojej domiznje, Slepjanskej wosadze, štož mje runjewon wozboži (MNN, Powědanja Bobaka-Wšudžebyła, Budyšin 1980, str. 129–133). A to nic dla toho, dokelž bě tam čitać: „Slepjenjo njesu na hłowu klepnjeni abo w kachlicy pječni.“ (str. 129), ale dokelž pisaše awtor wo mužy, kotrehož žiwjenje bě „tak zajimawe a dyrdomdejske, zo móhla so wo tym tołsta kniha napisac“ (str. 131).

Měrcin Nowak wšak njeje mjenował mjeno tehle muža, „kiž chcyše być aktiwniši dželaćer w božej winicy“ a kiž bě zdobom „zažrany Słowjan“ (str. 131). To čím bóle zadžiwa, dokelž Nowak hewak zwjetša wšěch ludźi, kotrychž zetka, z mjenom mjenuje. Snadž pak je jeho tež nakładnistwo k temu přerěčało, wšako ateistiscy funkcionarjo rady njewidzachu, hdyž so wo pobožnym mužy tak pozitiwnje rěčeše.

Čehodla je mje tutón tekst tak wulce zwjeselił? Dokelž je tónle muž moje młode lěta rozsudnje sobu wobwliwował. Tónle burski misionar rěkaše Gottlob Kowal a pochadzeše z Brězowki. Mjenuju jeho burskeho misionara, dokelž njebě jenož sam bur, ale tež buram ewangelij připowědaše.

Wo jeho młodych lětach njemóžu přewjele powědać. Kaž wšitke burske džěci w Slepjanskej wosadze, kiž so hišće do započatka 20. lětstotka narodžichu, nawukny wón němsku rěč hakle w šuli. Njeby jemu ženje do mysli přišlo, ze Serbami němsce rěčeć. Tole dyrbi so wuzběhnyć,

Gottlob Kowal ze swojej mandželskej, Serbowku z delnojužiskeho Wjerbna

dokelž bě w tehdyšim času hižo tójšto Serbow, kotrymž bě wšojedne, kak rěčachu, při čimž so ani njepřocowachu, so porjadnje němsce zwuraznić.

Wězo přislušeše wón, kaž wšitcy druzi tež, krajnej cyrkwi. W Slepjanskim Božim domje bu jako džěco křćeny (drje hišće wot tehdy hižo jara wobstarneho fararja Juliusa Eduarda Wjelana) a konfirměrowany (wot Wjelanoweho naslědnika, młodeho fararja Mateja Handrika). Po čezkim džěle wotydženju běchu wjesne reje kónc tydženja w korčmje zwjetša jenička zabawa. Dokelž bě Lobo, kaž jeho wšitcy mjenowachu, bohobojazny muž, založi přeco, prjedy hač na reje džěše, do Slepjanskeje cyrkwy. Tam so poklakny a Boha prošese, zo by jeho wobarnował před hrěchom.

Jeho žiwjenski puć bě jemu dopředka postajeny. Wón budže bur, tež hdyž je to jara sprócnije džělo, wšako bě rola w Brězowce jara pěskojoita – hinak hač w mojim domjacym Džewinje, hdžež mějachmy samo ryćerkubło. Ale kaž pola druhich młodych mužy spowróci 1. swětowa wójna wšitke předstawy wo přichodze.

Lobo přińdže na frontu. Dny a nocy ležeše z towaršom w třelnej hrjebi, na kotrejež dnje so hižo hlinojta woda hromadzeše, mjeztym zo wokolo njesu granaty rozražachu a mašinseke třělby praskotachu. Ma tole być kónc? Za čas žałowostneje třěleńcy modleše so Lobo wótrě, kaž su so wo wšěch wójnach wojacy modlili: „Božo, hdyž mje z tuteje hele wumóžiš, chcu tebi sluzić!“

Hdyž bě po bitwje zaso měř začahnył, narěča jeho towarš, kotryž wězo tele serbske wołanje wo pomoc njebě zrozumil: „Praj jónu, towaršo, što sy to w džiwnej rěči wołať?“

„Sym w swojej maćersćinje prajił, zo chcu Bohu sluzić, hdyž tule helu nadběha přetraju.“

„A nětk? Nětk wšak sy přetrať. Sy ty scyła křesćan?“

„Wězo, kajke to prašenje. Sym křćeny a konfirměrowany a chodžu swěru kemši.“

Towarš, kotryž drje bratrowskej wosadze přislušeše, měješe nětk chutnu rozmołwu z Lobom wo wěrje. Wujasni jemu, zo křćeńca a konfirmacija samej njedosahtej, ale zo je wědomy rozsud za Jezusa třěbny a zo dyrbiš w naslědnistwje žiwy być, kaž je to tež Luther činił.

Kak je Gottlob k swojemu rozsudej dóšoł, njeje nadrobne znate, rjekny jenož pozdžišo swojemu towaršej: „Knjez je so mojeje wutroby dótknył.“

Na kónc wójny, hdyž so wěrybratř z třělneje hrjebe rozžohnowaše, mjenješe wón: „Ty by Bohu najlěpje sluził, hdy by šoł na misionisku šulu a potom Słowjanam

Burski misionar Gottlob (Lobo) Kowal

připowědať ewangelij.“

Gottlob bě konsekwentnje jednacy bohobojazny muž. Kak pak měł dóńc na misionisku šulu? Slepjanski farar – bě to tehdy Matej Handrik – njebě zahorjeny wo tym, zo chce so něchtó z jeho wosady stać z misionarom a zo bě nimo toho měnjenja, zo maja so tež swěrní kemšerjo nakazać. Farar bě wo tym přeswědčeny, zo su w jeho cyrkwi tak a tak nimale wšitcy nakazani. Nowa reformacija potajkim njebě třěbna. Jako pak so nětk Gottlob Kowal hišće k temu wuznawaše, zo jenož křćeńca dorosčenych plaći, dokelž stej napisane: „Štož wěri a budže wukřćenny, budže zbóžny“, dyrbeje so wot cyrkwy džělic. To njebě lochko za njeho.

Wón wopyta swobodnocyrkwinsku misionisku šulu w Berlinje, kiž so pozdžišo do Bergiskeho kraja přesydli a kiž je hišće džensa jako „Wiedenester“ znata.

Wo dalšim puću Gottloba rozprawja nam Měrcin Nowak:

„Předawši swoje mětki wopuši domiznu, zo by so podať na Balkan, k słowjanskim sydlerjam do Banata. Přetož dyrbiće wědžeć, zo naš přećel je zažrany Słowjan. Ze słowjanskimi přesydlenkami poda so dale do Bołharskeje, hdžež jim ze svojich pjenjow natwari wosadny dom, njedželsku šulu, a takle bu jich předar, towarš a přećel. A skónčnje džěše za słowjanskimi přesydlenkami přez morjo do Južneje Ameriki, do Argentinskeje, a je tamle jako předowar skutkował štyri lěta mjez Słowakami, Bołharjami, Chorwatami, Rusami a – Indianami.“ (str. 131)

Mjez swojimi misioniskimi jězbami nawróci so do domizny a přeprašowaše k bibliskim hodžinam, na kotrychž připowědaše ewangelij po swojim wosobinskim wašnju. A wězo serbsce. Jeho namołwje k nakazanju scěhowachu někotři burja ⇒

⇒ z wokoliny, tak tež z Džewina mjez druhim mój nan, moja wowka, moje čety a wujojo. 1926 so potom založi mała swobodnocyrkwinska bratrowska wosada – nic k wjeselu krajnej cyrkwy a Slepjanskeho fararja. K Lobowemu wulkemu wobžarowanju dyrbješe wón zeńdženja bórže w němskej rěči přewjesć, dokelž so tež wjele Njeserbow wobdžěli.

Mjeztym bě sej tež mandželsku nama-kať, Serbowku z Wjerna, a jako „zažrany Serb“ žadaše sej wot njeje, zo njesmědžeše ani w Bołharskej a Argentinskej swoju błótowsku narodnu drastu wotpožić.

Druha swětowa wójna docpě jeho w Bołharskej. Bołharscy fašisća scázachu jeho misionisku staciju a wuhnachu jeho z kraja. Wón so wróci domoj do Łužicy.

Jako přecel wšěch Słowjanow a aktiwny čłon Domowiny spyta po wójnje z džěćimi w njeźelnišej šuli a z mlódstnymi w bibliskej wučbje jenož serbsce rěčeć. Přeco so tole njeporadži. Za to je potom kěrłuše z wosadneho spěwnika přenjesť do Slepjanskeho dialekta. Sčěh teho tež bě, zo ničtů z nas nimo wjesneho dialekta hornjo- abo delnjoserbsčinu njewobknježeše.

Lobo zastupowaše swoje přeswědčenje přeco jara direktnje. A to nic jenož w duchownym nastupanju. Dopominam so, zo jědzechmy raz z busom ze Slepoho do Budyšina na někajki serbski festiwal. Po puću so wón žaťostnje hóršeše, zo dachu holcy w Slepjanskej drasće swojim włosam pod kapičku won kukać. Ně, włosy dyrbjachu być hľadce dozady sčesane, hewak to njebě prawje serbske.

Naš burski misionar bě powšitkownje

wšudže woblubowany. To zaležeše tež na tym, zo bě přecelneje powahi, zo bě pomocliwy a zo wobknježeše wšě rjemjeslniske džěta. Natwari sej dom trochu zbo-ka swojeje ródneje wsy Brězowki, „ale w tutym domčku je zarjadował zhroma-ždžernju a modlernju, w kotrejž zhroma-ždžuje koło biblijerow“, mjeztym zo wón sam ze swojej žonu žiworješe „we wsčičkim pukloće“ (str. 133). Jako prawy wjesnjak njemóžeše być bjez ratarjenja. Založi sej zahradku, w kotrejž plahowaše zeleninu a płody tužiskeje domizny, ale tež eksotiske kerki a rostliny ze swojich misioniskich krajow. Štů žno měješe tehdy w lécu 1945 pola nas prawu papriku w swojej zahrodce?

Hdyž z powołanskich přičin 1951 swoju ródnu wjes wopušćich, bě to tež roz-zohnowanje na přeco wot Loba. Wón bě tehdy hižo chory – wěsće sčěh jeho tra-danjow w cuzych krajach – a njebě wjac dołho žiwy.

Njeby sprawne wote mnje bylo, nje-bych-li spomnił na diferency mjez wosadu krajnej cyrkwy a bratrowskej wosadu w Slepom.

Za čas moho džěćatstwa knježeše mjez woběmaj dosć napjaty poměr, kiž bě postajeny wot wotmjezowanja, njedoro-zumjenjow a wotpokazowanja. Hdyž bě farar w cyrkwi zaso raz na „sektu“ swarił, potom wužada sej wjednik bratrowskeje wosady hustodosć rozmołwu, ke kotrejž so wobaj při wjesnym haće zetkašaj. Tole potom tež pomhaše a farar bjerješe swoje słowa wróco, přetož bratrowska wosada njebě žana sekta, ale přisłuša hać do džzensnišeho „Zwjazkej Ewangelsko-Swobodnocyrkwinskich wosadow“ („Bund

Row Gottloba Kowala (3.2.1889–13.12.1953) a jeho mandželskeje Any rodž. Golašojc z Wjerna (30.5.1900–9.8.1989) na pohrjebnišću w Brězowce pola Slepoho

Fota: priwatne (3), T. Malinkowa (1)

Evangelisch-Freikirchlicher Gemeinden“) a njeje so ženje wjesć dała wot njebibli-skeho ducha.

Džensa so wjeselu, zo so wobě wosa-dže w Slepom njeđiwajo na wšelake kon-flikty džeń a bóle mjez sobu připóznawa-tej w přeswědčenju, zo „stejitej wobě pod knjejestwom Chrystusa“, kaž so džensa tak praji. Mała žiwa bratrowska wosada wobsteji hišće džens w Slepom na Měro-wej dróze 42 – jako wupłód džěta, kotrež je započat naš burski misionar Gottlob Kowal. **Alfred Krawc-Džewinski**

Wosadni bratrowskeje wosady we Vojwodovo (Bołharska) w lécu 1928 před swojim wosadnym domom, kotryž je Gottlob Kowal tam natwarił. Naprawo stejo w běłym wobleku je spóznać Gottlob Kowal. Wosadni su po wšěm zdaću wupućowanj Słowakojo.

Wo zańdženju drasty ewangelskich Serbow wokoło Budyšina

Hišće srjedź 19. lětstotka chodźachu wšě wjesne žony a holcy kaž tež džěl muži w Hornjej a Delnjej Łužicy w narodnej drasće. Dohromady móžemy za tehdyši čas jědnaće wšelakich drastowych skupin zwěsćić, ke kotrymž mamy hišće někotre mjeńše skupinki přiličić.

Jedna z najwjetšich drastowych regionow bě kónčina ewangelskich Serbow Budyskeho kraja, kotraž sahaše hač do prjedawšich wokrjesow Lubij, Kamjenc a Wojerecy. Dokelž bě tutón teritorij chětro wulki, běchu wšelake podskupiny nastali, mjez kotrymiž móžemy wosebje wuzběhnyć wosady Hodźij, Njeswačidło, Rakecy a Bukocy w Budyskim wokrjesu, Wóslink

Žonje Drježdźanskeho towarstwa „Čornobóh“ w ewangelskej džětanskej drasće wokoło lěta 1914

w Kamjenskim a Łaz we Wojerowskim wokrjesu. W jednotliwych kónčinach wotběža wuwíce rozdžělnje, tak kaž běchu tež wobsydstwowe poměry wot kónčiny ke kónčinje wšelake.

Wokoło Budyšina słušachu we feudalnym času někotre wsy městu Budyšinej, a tute běchu hižo w 17. lětstotku bjez feudalnych winowatosćow. Dalše podstejachu Budyskemu tachantstwu, tež jim so poměrnje derje wjedžeše. Wjetšina wsow pak bě we wobsydstwje zemjanskich abo byrgarskich knježkow. Wobydlerjam tajkich ryčerkublerskich wsow džěše so najhubjeńšo.

Po wotwjazanju robočanstwa wutwori so drje mała, ale ekonomisce sylna woršta wulkoburow. Jim napřećo stejše wulka ličba zdžěla hluboko zadožženych małych a srěnych ratarjow.

Wulki wuznam za socialnoekonomiske wuwíce měješe železniska čara mjez Budyšinom a Drježdžanami, kotraž wobsteješe wot lěta 1840. Přez nju spěchowaštej

so w Serbach rozšěrjenje měšćanskich žiwjenskich wašnjow a sylniše natožowanje němskeje rěče. Zamóžići serbscy burja z płodnych Budyskich kónčin sčelechu swoje džowki do byrgarskich domjacnosćow do Drježdžan a swojich synow k buram w Drježdžanskej wokolinje na službu. Tam zeznachu so z byrgarskimi žiwjenskimi wašnjemi a nawuknychu spěšnje němsku rěč.

Tele zwiski so wězo tež na drasćenje Serbow wusutkowachu. Wosebje forma a material drasty so sylnje wowliwowaše wot načasneje mody, kotraž sta so bórze z normu za serbsku drastu. Tak bě spencer (pjezl) přewzaty z drastow tehdyšeje mody, při kotrejž so rukawy z watu wupolstrowachu a do fałdow składžechu. Samsne spencery, jenož z trochu hinašim wuhotowanjom wokoło hrudze, móžach zwěsćić tež w hornjobayerskim Chiemgawje.

Čeže z dodžerženjom drastoweje normy mějachu chudše woršty wobydlerstwa. Drje spytachu tež chudži ludžo barbu a formu jednotliwych drastowych džělow dodžeržeć, tola k jich zhotowjenju wužiwachu tuńši material. Tak bě potom zwjetša jenož hišće mała kročel, přeńć na načasnu drastu.

Mjez wjetšimi burami bywaše žadosć za wyšim žiwjenskim standardom přeco sylniša. Tohodla so tež w nastupanju drasty bóle a bóle po načasnej modze orientowachu a so wot tradicionalnych drastow wotwobročichu. Najdlěje přežiwi serbska drasta w chudšich holandskich kónčinach, štož dopokazuja fotowe dokumenty z Łaza a Komorowa pola Rakec.

Naposledk so serbske towarstwa wo drastu starachu. Jich čtonojo woblékachu sej ju k swojim swjedženjam, kaž je to na

Młoda holca z Łaza w lětnjej drasće wokoło lěta 1920

přikład na starych fotach towarstwa „Čornobóh“ w Drježdžanach widžeć.

Zwjeselace je, hdyž so džzensniši dzeń ke křćeńcam a konfirmacijam zaso tradicionalne drasty woblékaja. Při tym wšak dyrbjeli so bóle na originale zložować, to rěka, zo měli sekle pod brodu mjeńše być. A na žadyn pad njesměta podbrodna sekla konfirmandki wupadać kaž šnórka konfirmandki ze Slepoho.

dr. Lotar Balko

Žony Drježdźanskeho towarstwa „Čornobóh“ wokoło lěta 1910

Fota: archiw awtora

Začuće za słowjanskich prjedownikow

Serbsko-němska cyrkej we Wětošowje přiwabi hosći z cyleho swěta do delnjolužiskeho městačka

„Zajim je hoberski. Jeničce lětsa w meji mějachmy tysac hosći“, powěda Lothar Rechenberg. Z cyleje Němskeje, z Danskeje, Nižozemskeje, Šwedskeje, samo ze Zjednocenych statow Ameriki přińdu wopytowarjo. Runje pokaza předsyda Spěchowanskeho towarstwa Serbska cyrkej Wětošow na mału škaloču w muri. Serbska a Němska cyrkej stejitej „sčěnu při sčěnje“. „Jako twarski ansambl je to wosebitosć a drje jónkrótne w Němskej“, praji Klaus Lischewsky, założenski člon towarstwa a wot lěta 1980 do 2000 farar Wětošowskeje wosady.

Serbska cyrkej nasta jako woborna cyrkej w 13./14. lětstotku. Při žalostnym měščanskim wohenju 1619 so wona wotpali. Na fundamentach ruiny postajichu nowu cyrkej z čerwjonych cyhelow. Na sewjernym boku nasta jako přitwar mała němska kapačka. 1689 ju zaso zwottorhachu. Wětošowski měščanski sudnik Zeibigk połoži 30. měrca 1690 zakładny kamjeń za Němsku cyrkej. 1694 ju poswjećichu. „Nawa Němska cyrkej bě něšto cyle druhe hač chuduška Serbska: wudebjena z bohatym pózdnjobarokowym wuhotowanjom, z wumělsce rězbarjenym wohtarjom a klětku a wumolowana w sylnych barbach tehdyšeho časa. Měješe piščele, lože za wšelake knjejstwa, lože za cechi a łubje za služownych“, tak Lischewsky. „Z tutym wuhotowanjom běše wočiwidnje zwjazany narok na němske nadknjejstwo.“ Při wšěm pak wosta Serbska cyrkej hač do přerjadowanja wosady do lěta 1914 hłowna cyrkej. Sakristija z křižnym wjelbom hišće džensa wobě cyrkwi zwjazuje.

Dołhi čas mějachu we Wětošowje třoch

duchownych: diakonusa (kiž bě zdobom rektor šule), měščanskeho fararja (archidiakonusa) a serbskeho wyšeho fararja. Wšitycy tři předowachu serbsce a němsce. We Wětošowje samym, we Wusokej, Zušowje, Tšadowje, Radušu, Długach, Njabožkójcach, w Erpnej, Łobožicach a Woškalawje bydlichu tehdy serbscy wosadni. Předewšěm Mjertyn Rocha, wot 1866 do 1910 farar we Wětošowje, je so jara za serbsku rěč zasadžował. Wón bě rodzeny Serb, burski syn ze Šejnejdy pola Picnja. Jeho naslědnik Gotthard Bolte, wot 1910 do 1928 farar we Wětošowje, pochadžeše z Berlina. Wón drje swjećeše serbske kemše, ale rěčnje nic tak dobre, wšako njebě serbščina jeho mačerščina. Po nim přińdže zaso Serb, archidiakon Benjamin Běgar. Wón přesta 1932 ze serbskimi kemšemi přesnadneho wobdželenja wosadnych dla. Přez zasydlenje němskich čěkancow 1945, přez ideologizowanje delnjoserbskeje rěče, přez kolektiwizaciju ratarstwa a tež dla falowaceho wuznaća mnohich Serbow k swojej narodnosći so serbščina pominy. Farar Lischewsky přiznaje, zo je cyrkej w Delnej Łužicy serbske kemše zanjechała.

Džensa maja znajmjeńša každe lěto na Dnju wotewrjeneho pomnika tajke kemše. Spěwy a modlitwy su serbske. Juro Frahnow z Picnja serbsce předuje. „Štož ma serbskich prjedownikow, tón zeznaje jich rěč. A štož nic, tón waži sej rěč jako kulturne bohatstwo“, tak farar Lischewsky. „Tuta rěč je čwak žiwjenja regiona.“ Serbščinu w cyrkwi a we wosadže wožiwić, tak wón wuzběhny, spěchowanske towarstwo njemůže. Wone pak može wědu wo

Mócnje pozběhuje so wěža Wětošowskeje Serbskeje cyrkwy. Murje z pólnych kamjenjow a z cyhelow swědča wo jeje stalětnych stawiznach.

słowjanskich prjedownikach šěrić a začuće za nje budzić.

Spěchowanske towarstwo nasta 1995. Džensa ma 32 člonow. Su to fararjo, inženjerojo, wědomostnicy, wuměnkarjo. Towarstwo je so jara za saněrowanje cyleho ansambla zasadžowało. W lětomaj 2000/01 cyrkej za 850.000 eurow wobnowichu. Z toho časa maja w Serbskej cyrkwi nowe stólcy, kuchničku na piščelowych łubjach, saněrowanu sakristiju, moderne tepjenje a tak dale. Tu w Serbskej cyrkwi wotměwaja so džensa koncerty, wustajeńcy, džiwadło, forumy a druhe kulturne zarjadowanja. Za kemše wužiwa so Němska cyrkej. „Chcemy, zo naši hosćo tutón ansambl zeznaja, jeho wuhotowanje a jeho stawizny“, praji Günther Lück, sezonowy sobudželaćer a zamołwity za dohlad a wjedženja. „Ludžo maja sej něšto z kulturneho herbstwa našeho města sobu wzać.“

Mjeztym wotměwa so wot lěta 1999 štyri razy wob lěto Serbske blido w Zušowje. Serbja ze wšelakich kónčin so rady wobdžěla. Spěwaja hromadže, modla so, bjesaduja, jědža a pija. Tute zeńdženja su so wuwili na rjanu tradiciju.

11. septembra budže Džeń wotewrjeneho pomnika. Wosadni a hosćo su zaso prošeni na dwurěčne kemše w Serbskej cyrkwi. Za zajimcow změja tam tež wosebite wjedženja. 8. oktobra woswjećej spěchowanske towarstwo swój džesaty jubilej. Hosći wočakuja hudźbne a džiwadłowe poskitki. Dalše informacije namakaće w interneece pod www.vetschau-spreewald.de.

Andreas Kirschke

Farar n. w. Klaus Lischewsky wita w Serbskej cyrkwi rady hosći z cyłego swěta. Tu rěči z wopytowarjami ze Sollingena.

Fota: Kirschke

Pomnik za zemřetých serbských wupućowarjow w Serbinje

Dnja 7. nowembra 2004 poswjeći wosa-
da swj. Pawoła w texaskim Serbinje pom-
nik za tych Serbow, kiž zemřechu 1854 za
čas přejězda do Texasa na łódži Ben
Nevis. Postajenje pomnika bě jedne z mno-
hich zarjadowanjow Serbinskeje wosady
k loňšemu 150lětnemu jubilejej wupućo-
wanja Serbow na Ben Nevis. Něhdže 600
Serbow bě so tehdy z Němskeje na puć
do Texasa podało, zo bychu sej tu na-
twarili nowe žiwjenje w nowej domiznje.

Poswjećenske kemše při nowym pom-
niku na kromje Serbinskeho kěrchow
swjećeše wosadny farar Michael Buch-
horn. Za něhdže 300 do 400 zhrmadže-
nych wosadnych bě to jara jimaca a do
přemyslowanja pohnuwaca swjatočnosť.
Kemše drje běchu wěnowane poswjeće-
nju pomnika, naposledk pak stachu so
bóle z wopominanskej Božej službu za
wšěch tych, kiž su 1854 při wupućowanju
wo žiwjenje přišli. Žana generacija w Ser-
binje njeje ženje zabyta na zmužity pře-
jězd swojich serbskich prjedownikow, na
poswjećenskich kemšach pak so nam
hišće raz hłuboko wuwědomištej zrudoba
a žalosć, kiž mějachu naši prjedownicy
přećerpjeć.

Žana hudźba njebě slyšeć. Jenički zynk
bě samotny zwón łódže, kiž wotbiwaše
raz za kóždého z tych 83 dušow, kiž bě-
chu ducy po puću z Němskeje do Serbina
wo žiwjenje přišli. Ke kóždemu přebiw-
anju zwona so jedne mjeno předčita a džěci
našeje wosady položichu jedne po druhim
za kóždého zemřeteho mjelčicy naliku na
wulki kamjeń z čerwjeneho pěskowca, kiž
leži před pomnikom. Čerwjeny pěskowc
pochadza z bliskosće Serbina, tež Serbin-
ska cyrkej je z njeho natwarjena.

Pomnik samón je džěłany z rjaneho čer-
wjeneho zornowca z Fredericksburga w Te-

Wosadny farar Michael Buchhorn poswjeći loni spočatk nowembra na kěrchowje w Serbinje pomnik za wšěch serbskich wupućowarjow, kiž běchu 1854 po puću z Łužicy do Texasa zemřeli.
Foće: B. Weise

xasu. Žiwe struktury a barby zornowca
dopominaja nas na horjo, kiž mějachu wu-
pućowarjo přećerpjeć. Chorosć a smjerć
na nich přińdžeštej, tola woni njedachu
so rozdwojić. Při wšěm čerpenju wosta-
chu w přezjednosći a stejachu kručě w swo-
jej lutherskej wěrje.

W scěhowacym podamy wujmk z pře-
dowanja fararja Michaela Buchhorna na
poswjećenskich kemšach:

„Po sylzow poňnym rozžohnowanju
z přiwuznymi a přećelemi w Budyšinje
w Němskej na dnju 4. septembra 1854
poda so wulka skupina serbskich luther-
skich wupućowarjow z čahom do Hambur-
ga. Wottam chychu dale z łódžu do Liver-
poola w Jendzelskej a potom dale do
Ameriki. Za mnohich z tuteje nimale 600
ludži ličaceje skupiny so nadžije na lěpši
přichod w Americe njezwoprawdźichu.
Na šestym dnju jězby, 10. septembra 1854,

přeni ze skupiny
zemřě – Matej
Šořta, 47lětny
nan pjeć džěci.
Wón njebě po-
sledni.

Na jězbe do
Liverpoola wu-
dyri cholera a
žadaše sej hi-
šće wjele wjac
w o p o r o w .
Kóždy džěń při-
njese nowe hu-
bjene powěsće.
Lědma zańdže
džěń bjez teho,
zo by něchtó
wumřě. Na ně-
kotrych dnjach
wumřě pjeć a
wjace ludži. Na
kóncu mórskjeje

jězby běchu sydomdžesaćo zemřeli. Po
docpěću Texasa hišće dalši zemřechu. Hdyž
běchu Serbja dóšli k tutemu městnu,
hdžež je džensa Serbin, běchu wjac hač
wosomdžesaćo zemřeli. Přerjona wosoba
z jich skupiny, kiž tu w džensnišim Serbinje
– tehdy Low Pinoak Settlement mjenowany
– zemřě, njebě nihtó druhi hač fararja
Kilianowa džowka Maria Theresia. Wona
zemřě w něžnej starobje štyrjoch njedzel
na widlišća. Z pochowanjom jeje čěta bu
kěrchow w Serbinje poswjećeny.

Hdyž wosrjedz tajkeje jězby smjerć za-
kłapa, potom njeje žaneje drugeje možno-
sće, hač so tak derje kaž móžno rozžohno-
wać a dale jěć. Zemřěći wostachu něhdže
po puću, wjetšina z nich bu do morja po-
chowana. Žadyn narowny pomnik abo ně-
kajke druge znamjo na jich smjerć njedo-
pominaše.

Džensa smy so zhrmadžili, zo bychmy
z lubosće poswjećili pomnik za tych,
kotrychž jězba so skónči wjele prjedy, hač
předwidžane. Njech wón nas dopomina
na to, zo su Bože plany husto hinaše hač
naše, a zo dyrbimy stajnje być přihotowa-
ni na Jeho přichad. Modlmy so, zo by
tutón pomnik nam tež pomhał so praw-
dłownje dopominać na tych, kiž so wopro-
wachu, zo bychu swojim džěćom twarili
lěpši přichod w nowej domiznje.

Městno poslednjeho wotpočinka naj-
wjace tutech wupućowarjow wostanje
nam njeznate, Bohu pak wone njeje nje-
znate. Na dnju horjestaća wšeho čěta,
tak nam biblija praji, wróci morjo wšěch
mortwych w nim (Zjewj. Jana 20,13). Na
tutym wulkotnym a krasnym dnju, hdyž
budu mortwi, wulcy a mali, stać před Bo-
žim trónom, budžemy zjednoćeni z tymi,
kiž su přez wěru do Jezom Chrysta wu-
sprawnjeni před Bohom a Jemu swěrní
wostali hač do kónca.“

Becky Weise a Jan Slack, Serbin

Na pomniku je napisane 83 mjenow zemřetých, za kóždého z nich položichu džěci Serbinskeje wosady naliku na pomnik.

Botharske klóštry

Z dowola w Botharskej je někotremužkuli čitarnej zawěsće znate, so su klóštry za wobydlerjow tuteho južnowuchodneho kraja jara wažne. Botharjo sej česća, zo stej so tam za čas turkowskeho nadknjejstwa botharska rěč a kultura hajilej a zdžeržatej, zo su přeciwo tutemu nadknjejstwu wojowacym škit poskićeli a zo je so tam narodne kubljanje organizowało.

Najznaćiši je „Rilski monastir“, kotryž ze swojim twarskim wašnjom a položenjom srjedz wysokich horin chětro na klóštry swjateje hory Athos dopomina. Tak mjenuje so počupa w Egejskim morju, na kotrejš bydla jenož mniša. Žonam je tam přistup zakazany. Za prawoslawnych wěriwych je tuta kupa ze swojimi mnohimi klóštrami a samotarnjemi duchowne srjedzišćo. Káždy kraj ma tam swój klóšter,

Před klóštrami poskićuju na wulkich sčěnach ikony na předaá.

tak tež Botharska. A hačrunjež njeleži w kraju samym, je wuznam „Zografskeho monastira“ – tak so wony botharski klóšter na Athosu mjenuje – wjetši hač wuznam „Rilskeho monastira“.

Tutej klóštraj stej jara wulkej, skićitej někak 100 mnicham městno. Typiski botharski klóšter pak je wo wjele mjenši, je jenož sčězka docpěc a džensa hustodosć w jara hubjenym stawje. Dyrbiš so po lědma wuteptanych sčezkach po lěsach a horach krosnować, doniž njenańdžeš mačku cyrkwičku, wobdatu wot dweju, třoch, najhūsćišo spadanych, twarjenjow. Cyrkwički zdadža so nam po wulkosći skerje kapački byc – někotražkuli cyrkej we tužiskej holi je wěsće wjetša hač wone klóšterske cyrkwički. Wumolowane su přeco po samsnym wašnju z wobrazami ze Stareho a Noweho zakonja a ze žiwjenja swjatych. Zajimawe je, zo namakaš před poprawnym zachodom stajnje zwobrazjenje sudneho dnja. Tutón dyrbi kemšerjow a putnikowarjow na strašny wosud dopomnić, kiž jich wočakuje, jeli po křescanskim wašnju žiwi njejsu. Tajke freski a mólby wšak běchu w zašłosći wo wjele skutowniše, wšako njebě žiwjenje našich prje-

downikow tak počne wobrazow, kaž je to naše džensniše.

W tutych małych klóštrach bydleşe něhdže 10 do 20 mnichow abo mniškow. Džensa pak wuhladaš tam najhūsćišo jenož jedneho abo dweju. Młodych skoro njezetkaš, jenož blisko stolicy Sofije bydliťe w žónskim klóštrje młodej mnišce. W rozmołwje z nimaj zhonich, zo je jimaj druhdy čezko, hdyž je tak mało młodych. Žadosćiwje hladatej na Rumunsku, hdžež su klóštry samo přepjelnjene, tak zo dyrba přitwarić.

W prawoslawnej cyrkwi nimaš žane rjady kaž w našej zapadneje cyrkwinkej tradiciji. Zastupiš do wěsteho klóštra a kóždy z klóštrów ma swojske prawidła. Z tym tež njeje wosebitych rjadniskich drastow, mniša a mniški su jednorje, čornje zdrasćeni, hłowa je z rubiškom a/abо čornej čapku stajnje zawodžěta.

Za socialistiski čas njejsu nikomu dowolili so za žiwjenski puć w tajkej samotnosći rozsudzić, su klóštry zawrěli a skóncowali. Samo z woneho wuznamneho „Rilskeho monastira“ wšitkich mnichow wuhnachu. Wosebje na spočatku socialistiskeho knježenja buchu duchowni a mniša zajeći. Na wotležanej kupje w Dunaju mnohich z nich zabichu, wjele jatych so z tuteje kupy hižo ženje domoj njenawróci.

W běhu lět so wšelake zakonje zběhnychu, tak zo so někotre klóštry zaso wobsydlichu. Ludžom so njezakaza do cyrkwe chodzić – ale před cyrkwinskimi durjemi stajnje něchtó stražowaše a mjena nutř chodžacych napisa. Dokelž sej tak nichtó njezwěri do swojeje cyrkwe hić, wužichu

Rilski klóšter leži w horinach blisko stolicy Sofije a je najznaćiši ze wěch botharskich klóštrów. Tež w nim je jenož hišće mała horstka mnichow.

Fota: prywatne

Bačkowski klóšter w Rhodopach je jedyn z wjetšich klóštrów w Botharskej a přiwabja kóždy lěto wjele turistow. W nim bydla jenož hišće tři abo štyrjo wobstarni mniša.

křescenjo „turistiski“ wopyt w klóštrje. Na tajke wašnje dachu tež swoje džěci tajnje wukřići.

Tež hdyž pjatnaće lět dołho hižo nowa politika knježi – na sčěwki socialistiskeho časa drje hišće dołho storčiš. Tak dyrbi so klóšterska a scyła cyrkwincka infrastruktura w Botharskej hakle zaso znowa natwarić, so nabožne wědomje pola Botharjow wutworić. Donětko widža mjenujcy mnozy wuznam klóštrów jenož na kulturno-swizniskim, nic pak na duchownym polu. Syły rjadownjow a dowolnikarjow wopytaju klóštry jako zajimawe muzeje zašłosće, nic pak jako městnosć, z kotrejš tež džensa hišće duchowne žiwjenje prudži.

Lubina Malinck

Powěšće

Hmm, su tomaty dobre – wosebje te, kiž rostu w zahrodže prawowki a pradžěda w Přiwólčach.
Foto: K. Latka

Huska. Z nowym šulskim lětom matej Ewangeliska zakładna a srjedźna šula w Husce noweho direktora, knjeza Norberta Fiebiga z Mortkowa we Łazowskej wosadze. Po wukublanju je wón wučer geografije a sporta, hač do nětko skutkowaše jako zastupowacy direktor a naposledk nawoda ewangeliskeho gymnazija Johanneuma we Wojerecach. Swoje nowe zastojnstwo w Husce nastupi wón 1. awgusta. Direktorske městno je so dyrbjało znova wobsadzić, po tym zo je dotalna direktorka, knjeni Antje Löpeltowa, w nalěću wotešta jako wučerka do emirata Katar.

Most. Z něhdže 40 kemšerjami swječeštaj farar Hans-Christoph Schütt z Dešna a jeho nan, farar n. w. Dieter Schütt, 7. awgusta delnjoserbsku Božu službu w Mosće. Po zwučěnym wašnju přizamkny so zhromadnje kofejpicě z bjesadu a spěwanjom.

Cerkwica. Wosadny farar Michael Oelmann a předar Juro Frahnow swječeštaj 7. awgusta němsko-serbske kemše w Cerkwicy pola Lubnjowa. Něhdže sto kemšerjow so wobdžěli, mjez nimi žónskej w serbskej drasće. Štyri džěci so wukřičichu, dwě z nich po přeću staršeju w serbskej rěči. Předar Frahnow zaspěwa serbski kěrluš. Dwurěčne kemše w Cerkwicy je před něšto lětami založil farar Oelmann, wone wotměwaja so kóždy lěto přenju nje-dzělu awgusta.

Pomhaj Bóh časopis ewangeliskich Serbow

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangeliske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čiše: Čišećernja DELANY tzwr w Njeswaćidle
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhatowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen

Přinoški a dary: Serbske ewangeliske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

Pomhaj Bóh wuchadza mjesačnje. Spěchuje so wot Založby za serbski lud. Lětny abonement plací 8 €.

Neusalza-Spremberg. Farar Handrij Blumenstein je so po dwěmaj lětomaj služby w Brand-Erbisdorfje za Drježdžanami wrócił do Łužicy, nic pak do dwurěčneje kónčiny, ale do Hornjeho kraja. Njedzělu, 28. awgusta, bu wón wot Lubijsko-Žitawskeho superintendenta Güntera Rudolpha jako farar w Neusalza-Spremberg a w susodnym Friedersdorfje zapokazany. Jako asistentaj při zapokazanju služeštaj po přeću fararja Blumensteina Serbski superintendent Jan Malink z Budyšina, kotryž jeho ze serbskim hronom požohnowa, a fararka Maria Ramsch ze Steinigtwolmsdorfa. Swjatočnym kemšam přizamkny so postrowna hodžina na farje. Handrij Blumenstein je mnohim w serbskich wosadach hišće derje znaty jako něhdyši doholětny farar w Njeswaćidle a po tym w Hornim Wujězdze.

Spominamy

Před sto lětami, 4.9.1905, zemřě w Eislebenje gymnazialny profesor **Mjertyn Moń**. Wón pochadžeše z Turnowa w Delnjeje Łužicy, hdžež bě so 1848 do serbskeje burskeje swójby narodžil. Po konfirmaciji poda so na gymnazij do Choćebuzy a po tym dale na uniwersitu. W Halle a Lipsku studowaše klasisku filologiju a skutkowaše potom čas žiwjenja jako wučer za stare rěče na gymnaziju w Eislebenje. Jako zdžěfany muž, kiž tójšto rěčow wobknježeše, wažeše sej Mjertyń Moń stajnje tež swoju serbsku maćerščinu. Poda so na pućowanja po delnołužiskej domiznje a zapisowaše při tym, štož na serbskich zajimawosćach nazhoni. Za wučenyh napisa gramatiku delnjoserbskeje rěče a za lud někotre powědančka, kiž w delnjoserbskej nowinje wozjewi. „Jogo wětše wjasele běšo, mjazy swojim serbskim ludom bys a we mašernej rěcy se z nim rozgranjaš. A wjaseli se jo, ze swojim serbskim ludom serbske kjarliže spēwaš a serbske prjatkowanje słyšaš“, pisaše wo nim farar Benjamin Běgar. Mašica Serbska postaji swojemu swěrnemu sobustawej w lěće 2001 pomnik před jeho ródny domom w Turnowje.

Wurazilla podobizna Mjertyna Monja na pomniku před jeho ródny domom w Turnowje
Foto: T. Malinkowa

Přeprašujemy

- 04.09. 15. njedzela po swjatej Trojicy**
14.00 kemše w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink), po tym bjesada na farskej zahrodže
- 11.09. 16. njedzela po swjatej Trojicy**
10.00 serbsko-česke kemše we wosadnym domje w Praze-Dejvicach (farar Hudec, sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
- 17.09. sobota**
15.00 ekumeniske wosadne popoždnje w Drježdžanach w cyrkwi swj. Jozefa (sup. Malink)
- 18.09. 17. njedzela po swjatej Trojicy**
08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. Malink)
- 25.09. 18. njedzela po swjatej Trojicy**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
14.30 wosadne popoždnje w Slepom
- 26.09. pónđzela**
15.00 wosadne popoždnje w Malešecach
- 27.09. wutora**
19.30 serbski bibliski kruh w Budyšinje na Michałskej farje
- 28.09. srjeda**
14.00 wosadne popoždnje w Minakale
- 02.10. 19. njedzela po swjatej Trojicy**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)
14.00 kemše w Njeswaćidle (sup. Malink), po tym wosadne popoždnje
- 08.10. sobota**
14.00 kemše z Božim wotkazanjom we Wojerecach (sup. Malink), po tym zetkanje w Lutherowym domje